

KS 2020/6

Remissvar från Naturskyddsföreningen Mora angående detaljplan för Strandenområdet och byggnation av en högstadieskola

Naturskyddsföreningen Mora motsätter sig en lokalisering av en högstadieskola i det föreslagna området i detaljplanen av många skäl.

Trafiken

Den planerade skolan ligger omgiven av de mest trafikerade vägarna i Mora med en dygnsmedeltrafik på 24 000 fordon, vilket är mer än vad som passerar Öresundsbron. Naturskyddsföreningen befarar också att trafiken kommer att öka, dels genom att många unga idag körs till skolan och också att många ungdomar själva kör till skolan i egna A-traktorer. Om den tunga trafiken som tidigare har passerat Kaplarondellen och sedan via klockstapeln till och från RV 70 planeras läggas om till rondellen vid skolan innebär det också en ökning av tung trafik som ska passera skolan på båda sidor.

Naturskyddsföreningen vill förstås att Mora kommun ska vidta åtgärder för att minska vägtrafiken till fördel för gång, cykel och kollektivtrafik för att minska utsläpp av avgaser. Detaljplanen hänvisar till att utredningar av luftkvaliteten har gjorts och att området inte skulle utsättas för alltför höga halter av kväveoxid, NO₂, och större partiklar, PM 10. Vi saknar utredningar vad gäller mindre partiklar, PM 2,5 och polyaromatiska kolväten, PAH. Utsläpp av partiklar kommer bland annat från slitage av däck, bromsar och vägbanor och de orsakas också av elbilar. Varje år skördar luftföroreningar från vägslitage och förbränning av diesel och bensin 7 000 människoliv i Sverige.

På kort sikt ökar risken för bland annat hjärtinfarkt, stroke och akuta luftvägsinfektioner. Personer som utsätts för föroreningar under längre tid ökar risken att drabbas av cancer, astma och KOL. Även våra hjärnor påverkas negativt. Forskning visar att risken för demens ökar och att den kognitiva utvecklingen hos barn hämmas. **Hälsoskadliga effekter har konstaterats även vid låga halter av luftföroreningar - alltså påverkas barns hjärnor och lungor även när de utsätts för väldigt låga doser.**

Dessutom ställer vi oss frågan om de riktvärden som anges från WHO är de senaste från 2021. Den gällande miljö kvalitetsnormerna är från 2010 och i EU arbetar nu kommissionen med att ta fram nya direktiv grundade på WHO:s riktvärden från 2021. Naturvårdsverket bedömer att det kommer att tas nya, strängare direktiv i EU 2023-2025 och att nya riktvärden då skulle börja gälla i Sverige 2025-2027, dvs innan skolan ens är byggd.

Naturskyddsföreningen Mora anser att det är högst olämpligt att placera en skola där ungdomar i så stor utsträckning utsätts för avgaser och buller från vägtrafik.

Hållbara Mora

I strategin Hållbara Mora anges 10 utvecklingsområden varav 4 rör barn och ungas miljöer samt lärande för hållbar utveckling och hållbara livsstilar

- Utvecklingsområde 5 Utveckla lärande för hållbar utveckling
- Utvecklingsområde 6 Ge barn och unga goda förutsättningar genom skolåren
- Utvecklingsområde 7 Ge alla barn en bra start i livet
- Utvecklingsområde 8 Bidra till hälsofrämjande miljöer och samhällen för alla

Ungas psykiska hälsa är ett problem, i Sverige och i Mora, som bidrar till problematisk frånvaro, minskad målluppfyllelse mm. WHO larmar för att allt färre barn och unga rör på sig den tid som rekommenderas. Barn och unga tillbringar en stor del av sin vakna och aktiva tid i skolan. Skolmiljön, inte bara det som sker inomhus, är viktig för elevernas hälsa och välmående. I detaljplanen finns den tänkta skolgården beskriven. Ytan som kan vara tillgänglig för eleverna som skolgård anges vara drygt 8 m²/elev men där en del av ytan behöver användas till passager och där andra delar också är klart olämpliga att vistas på då de är placerade utanför själva huskropparna som ska ge skydd för trafik, avgaser och buller. Det medför att det som kan definieras som skolgård är än mindre än det som anges i planen. Boverket som skrivit ett flertal rapporter om skolgårdar anser att en yta på 30 m²/elev är en lämplig yta.

Boverkets rapporter beskrivs också hur viktig gestaltningen av skolgården är med olika miljöer för aktivitet, rörelse, återhämtning och socialt umgänge med nivåskillnader, gröna partier och slingrande stigar. Skolgårdens yta är också viktig med tanke på slitage. En mindre skolgård behöver mer hårdgjord yta vilket ses i planförslaget där 90 % av skolgårdsytan är hårdgjord.

Naturskyddsföreningen vill gärna se en satsning på gröna skolgårdar i kommunen där det finns möjlighet att bedriva utomhuspedagogik. Forskning kring utomhuspedagogik visar att barn som regelbundet exponeras för natur får en ökad miljömedvetenhet och större känsla för lokalsamhällets natur som vuxna. Elever som deltog i grön utomhusundervisning förbättrade sin inlärningsförmåga och utvecklade hälsosammare matvanor jämfört med andra.

Att vistas i gröna miljöer visar också ett starkt samband med högre miljömedvetenhet. Ju mer tid elever spenderar i skolrelaterade utomhusmiljöer, desto högre nivå av fysisk aktivitet uppnås också. Forskning visar på att utomhusundervisning även främjar barn och ungas kreativa och emotionella utveckling samt sociala förmågor och färdigheter. Inte minst är det belagt att undervisning i utemiljö snabbt förbättrar elevers koncentration, arbetsminne och studiemotivation.

Gröna ytor har också visat sig vara betydelsefulla platser för social interaktion och främjar social sammanhållning. Naturen har en lugnande inverkan på människor generellt och har visat sig sänka stresshormoner i kroppen och främja snabbare återhämtning.

Naturskyddsföreningen
Mora

Naturskyddsföreningen anser att en grön skolgård med utrymme för utomhuspedagogik svarar upp mot de fyra utvecklingsmålen i strategin Hållbara Mora.

Naturskyddsföreningen Mora anser inte att en skola på Strandenområdet bidrar till att utveckla de utvecklingsområden som anges i strategin Hållbara Mora.

Naturskyddsföreningen Mora anser att skolor i möjligaste mån bör ligga i närheten av naturen och att barn och unga har tillgång till gröna skolgårdar med plats för rekreation, rörelse och utomhusundervisning.

Källor:

<https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1218908/FULLTEXT05.pdf>

<https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7000/978-91-620-7067-0/>

<https://www.naturskyddsforeningen.se>

För Naturskyddsföreningen Mora
Gustaf Ekeberg, ordförande